

katerim jemlje pouk v nemščini kaj veliko časa. Za realije nam vrh tega ne ostaje učil, s kakeršnimi so nemški učitelji tako zelo preskrbljeni. O ne, slovenskemu šolstvu še ni dobro postlano! To je priznal sam naučni minister v državnem zboru, ko so nemški liberalci očitali vladi podpore, katere bajè naklanja slovenskemu šolstvu.

Ozrimo se še na naše šolsko slovstvo! Še zdaj nimamo vseh knjig, ki bi se potrebovale na slovenskih učiteljiščih in na slovensko-nemških ljudskih šolah. Za poučevanje v nemškem jeziku rabimo užé dvajset let ene in iste knjige po slovenskih šolah; o njih smo užé davno dokazali, da so pretežke za male otroke. V višjih razredih (za 4., 5., 6. razred) bi potrebovali dobrih knjig za realije (zemljepis, prirodopis, atlas), a nimamo jih še v slovenskem jeziku! Štajerske in koroške šole imajo le nemške stenske zemljevide. — To so pomanjkljivosti našega slovenskega šolstva. Take in enake nedostatke naj našim šolam odstranijo merodajni faktorji, naša slavna vlada, poslanci i. dr. Kakor hitro bodo dobro urejene šole (gledé poslopij in hoje v šolo) in dobro plačani učitelji imeli še vse potrebne knjige in učila, radi bodo stopili v dogovor z domoljubi te ali te barve, da se odstranijo še mnogi drugi nedostatki. Slovenskim učiteljem je vzor dobra slovenska šola. To je njih stališče, in od tega jih ne odmakne nobena stranka.

Iv. Lapajne.

Domača vzgoja.

Piše **Jakob Dimnik.**

(Dalje.)

Z neprimernimi kaznimi uničimo pogosto v otroku veselje do dela, zato ne smemo z delom otroka nikdar kaznovati. Delo ne sme biti kazen, ampak otrok si mora predstavljati delo vselej kot nekaj koristnega in dobrega za človeštvo. Če delo n. pr. ni dobro zvršil, ker je bil len, mora je sevéda še jedenkrat pričeti; pa to ne sme biti kazen, ampak mora vzbuditi v njem zadovoljnost.

Če otrok svoje igrače zelo površno pospravi, ga moramo nekako tako-le opominjati: „Vidiš, ljubi moj, v takem neredu vender ne bodeš pustil svojih igrač, to ni lepo; pospravi jih še lepše, kakor včeraj“. Ravnajmo torej tako, da se slabo delo pristudi otroku, dobro pa, da ga zadovolji.

Premnogi otroci se v prvi mladosti zelo omehkužijo; nečimernost, samoljubje in sebičnost se jim tako globoko vcepi v srce, da se čestokrat vzbudi v njih oblastna misel: „Jaz sem gospod; ves svet je le radi mene tù; vse dela samo za-mé!“ Kakor se vse čednosti in nečednosti pri otroku še le vzgojijo, tako godí se tudi z nečimernostjo, samoljubjem in sè sebičnostjo. „Déte vender, kako lepo ti pristoji nova obleka, kako lepa si v njej!“ Tako govori se pogostoma deklicam; če pa stariši tega ne storé, občudujejo jo pa sorodniki, prijatelji in znanci. Radi tega hoče otrok potem vedno imeti novo obleko, in če mora zopet staro oblačilo obleči, postane nezadovoljen.

Pri dečkih se ni toliko bati, da bi postali nečimerni zaradi obleke; nečimerni in ponosni pa postanejo radi zavoljo njihovega znanja. N. pr.: „Prijateljica pride na obisk. Takoj pokliče malega dečka in ga pričnè občudovati. Povprašuje ga to in uno, se mu prilizuje, ga bôža in poljubuje, da se dečku užé nadležno zdí. „Povej mi še jedenkrat ono lepo pesmico, ki si mi jo zadnjič tako lepo pripovedoval!“ — „Pokaži no, kaj si lepega narisal!“ oglasijo se mati. Potem nagnejo se k prijateljici ter ga po tihem hvallijo: „Za to starost je naš sinček res razumen in priden i. t. d.“; hvale ni ne konca, ne kraja. Otrok se pa med tem časom sam igra in se dela popolnoma gluhega pri tem po-

govoru. Čudno je pa to, da otroci nikdar tako zvesto besedi ne vlečejo na ušesa, kakor če se po tihem pogovarjamo o njih. Čisto naravno je tudi, da napravijo taki tihi pogovori na otroke tudi velik vtis; to imajo za resnico, tū spoznajo, kako so modri. Ker pa mati pri vsakem pohodu take govorice ponavlja, se otrok kmalu prepriča o važnosti svoje osebe.

Napaka tičf torej v tem, ker je otrok središče vseh zabav in pogovorov in ker čuti, da je največji zaklad svojih starišev.

Nekateri mislijo, da postane otrok potem hvaležen svojim starišem, če mu pravijo, da so vse stvari zaradi njega na svetu. N. pr.: „Peč greje mojega otroka;“ „krava daje mojemu otroku mleko;“ „drevo rodi dobro sadje za te“ i. t. d. Ni čuda torej, če otrok misli, da je vsemu gospodar; ko pa spozná, da je varan, čuti se nesrečnega. Ravno to veljá tudi o vednih poljubih, kojih otrok niti ne zahteva; večkrat si misli pri tem: „Da bi me pač ljudje v miru pustili, da bi se igral!“ Treba se je zelo varovati takih sorodnikov, prijateljev in znancev, ki otroka od igrač vzamejo in ga poljubujejo i. t. d. Takim ljudem moramo otroka skriti, kajti tem je vsejedno, čeprav otroka s prilizovanjem, ki veljá prav za prav starišem, vsega pokvarijo. Otrok ima take ljudi mnogo rají, ki se pečajo več z njegovimi igračami, kakor pa ž njim samim. Najbolje je torej, da otrok nikdar ne sliši, kako ga imamo radi; v njegovi prisotnosti ne smemo nikdar o njem govoriti; potem gotovo ne bode nikdar samega sebe precenjeval. Tudi o njegovi vzgoji ne smejo oče in mati v pričo njega govoriti. Vzgojevati moramo torej prav po tihem; otroci še zapaziti ne smejo, da jih vzgojujemo.

Sebičnosti naučé se otroci včasih tudi v otročjih tovarišijah. V otročje tovarišije pa mora otrok sicer zahajati, kajti če se odrasli ljudje z otroci še tako po otročje igrajo, vender se ne znajo nikdar tako igrati, kakor otroci, in otrok, ki preveč z odraslimi občuje, postane prekmalu star v modrosti. Razven tega so pa otročji shodi prav dobro vzgojevalno sredstvo, ker je otrok popolnoma enakopraven med svojimi vrstniki. Prav v otročjih družbah se morajo vse otročje zarobljenosti ogladiti in čednosti izobraziti, kojih se pri odraslih nikdar naučiti ne more, ker se čuti podrejenega in odvisnega. Mislimo pa tū prave, res otročje, nedolžne družbe, v kojih se otroci prav nedolžno zabavajo.

V otročjih družbah vcepi se otrokom prav rada sebičnost. N. pr. Otroci uživajo sadje. „Ljubček moj“, pravi skrbna mama svojemu sinu, „bodi le pameten in ne dajaj drugim otrokom najlepših hrušek!“ Drugokrat mu dá mati zopet na skrivnem kaj dobrega, ne da bi družba to zapazila.

Otročje družbe moramo za lastne otroke bolj pametno uporabljati; domač otrok mora biti z manjšim in slabšim zadovoljen in kar je kaj boljšega, naj dobijo tuji otroci; tudi v prepirih morajo domači otroci odjenjati, če so prav nedolžni.

Ko tuji otroci odidejo domov, moramo se s svojimi otroci vselej potem pogovarjati, kaj smo dobrega in lepega zapazili na njih; zgodi se pa, da se mati in oče čestokrat prav nasprotno izražeta o njih. Prav radi opomnijo svoje otroke na razuzdanosti malih gostov in končajo z opazko: „Naš sin pa kaj takega nikdar ne počénja! To je škodljivo. Bolje bi bilo, ako bi se oče in mati med sabo na tihem n. pr. tako-le pogovarjala: „Sosedov Ivan, ki je bil danes pri nas, se je pri jedi prav lepo obnašal; nobene drobtinice ni raztresel po tleh; tudi njegov sedež je prav snažen; in kako pazljiv in postrežljiv je bil! Padel mi je namreč klopčič na tla, takoj je skočil s stola in ga pobral; da bi bil pač še naš sin tako postrežljiv!“

Taki pogovori pa tembolj vplivajo na otroka, čim manj ga imamo za mar. Otrok ne sme nič zapaziti, da s takimi pogovori hočemo vzgojevalno naj vplivati.

Če stariši tuje otroke v goste povabijo, je njihova dolžnost, da tudi tē enako sē svojimi otroci vzgojujejo. Prigodi se, da postanejo mali gosti razposajeni, a stariši se jim ne upajo nič reči, ker se bojé zamere pri stariših teh otrok. Zato je prav, da vabimo otroke le takih starišev, ki so toli pametni, da niso nevoljni, ampak so še celó hvaležni, če jim napake njihovih otrok razkrijemo. To moramo zahtevati tudi mi od tistih starišev, h kojim svoje otroke pošiljamo. Iz doma pokažejo otroci čestokrat nove senčne strani svoje, in tuji ljudje zapazijo mnogo napak, koje mi pregledamo, zato ker smo jih vajeni. Zaradi tega je želeti, da stariši, kojih otroci med sabo občujejo, svoja opazovanja med sabo vzgoji v korist drugi drugim razodevajo. Ko pride naš otrok od sosedovega dečka zopet domov, drži se znabiti prav nevoljno, ker ima sosedov deček lepšega konjička, kakor on. Nevošljivost se mu hoče vcepiti. „Tvoj konjiček je pa tudi dober, moj ljubi otrok; le poglej, kaj vse zná! Uprežemo ga lahko v voz i. t. d.“ Kolikor bolj si zná otrok sē svojimi igračami igrati in kolikor bolj ga samodelavnosti vadimo, tembolj se iztrebi nevošljivost iz njega. Nevošljivost vzbudi se le pri takih otrocih, ki svoje igrače samo gledajo, ne razumijo pa se ž njimi igrati. Če tuji otrok našega nehoté razžali, suni, udari ali mu kaj pokvari, še omeniti ne smemo o tem. „Saj ni nič slabega mislil“, naj mati reče, če je treba, „to bode kmalu bolje“.

Otrok mora za vsako reč prositi in se za vse tudi zahvaliti. Da je pa oboje odkritosrčno, mora otrok spoznati, da se trudimo, da bi mu ustregli. To pa je mogoče otrokom spoznati sē samodelavnostjo, ker umeje potem ceniti naš trud, zato, ker so sami poskusili, kako težko je delati in služiti vsakdanji kruh; prav radi tega je njihova zahvala potem odkritosrčna.

Razvajenec, kojemu preveč strežemo, nikdar odkritosrčno ne prosi in se tudi nikdar odkritosrčno ne zahvaljuje, ampak izraža svojo zahvalo le tja v en dan, ker misli, da smo mu dolžni ljubavosti skazovati.

Pri tej priliki naj opomnimo še nekaj o molitvi malih otrok. Molitev malih otrok ne sme biti nič drugega, kakor prošnja in zahvala temu, ki otroku vse dá. Najprvo se mora ljubezen do Boga v otrokovo srce vcepiti. Kakor smo užé v jednom prejšnjih odstavkov omenjali namreč pri „vzbuditvi pobožnega čuta“, pa otrok težko tako bitje ljubi in spoštuje, koje ne vidi. Najprvo se mora naučiti ljubiti svoje stariše, vzgojitelje in prijatelje, sploh vse, od kojih kak dar dobí, torej taka bitja, ki je vidi. Otrok mora čutiti odvisnost od svojih starišev, mora jim biti hvaležen. Otroka moramo tedaj užé zgodaj dobro vzgojiti in potem bode še-le znal odkritosrčno moliti. Pri tem opomnimo ga na prirodne prikazni, na dan in noč, na vremenske prikazni i. t. d.; povejmo mu tudi, da je Bog, ki vse to dela, ohranja in vlada, da ljudje vseh teh prikazni ne morejo napraviti, pa tudi ne izpremeniti. Tudi na rastline in sploh na vse, kar se brez človeške pomoči godí, moramo otroke opozarjati in mu povedati, da vse to le Bog vodi in vlada. Popolnoma nemogoče je, da bi si otroci Boga drugače predstavljali, kakor v človeški podobi. Poglavitni namen je le, da se otrok učí Boga ljubiti in da čuti, da je odvisen od njega. Še-le potem se sme otrok učiti nekaj kratkih molitvic, kojih zapopadek naj bode prošnja in zahvala za prejete dobrote.

6. Bolni otrok.

Popolnoma napačna je trditev, da se pri bolnih otrokih pravilna vzgoja ponesreči. Trdil pa ne bodem, da bi ne bila vzgoja bolnih otroh težja, kakor pri zdravih, kajti če telo obolí, tudi vsled tega duh, kolikor toliko opeša; sploh pa, če se priklati bolezen v hišo, trpi pravilna vzgoja ne samo pri bolnih, ampak tudi pri drugih še zdravih otrocih.

Dognano je tudi, da tisti stariši, ki so bili toli nesrečni, da jim je umrl jeden ali več otrok, drugim otrokom, ne prav iz opravičenih in pametnih vzrokov, dovolijo vse, kar le želé. Vsaka najmanjša želja se jim izpolni in s tem vzgojuje se trmoglavost. Če so pa ti otroci znabiti še nekoliko bolehní, potem bi jih taki zaslepljeni stariši najraje spravljene imeli v „škatljicah“ in — dobre vzgoje je konec. Še celó v takih družinah, v kojih navadno zeló gledajo na dobro vzgojo, se zgodi, da kar mahoma zabredejo na napáčno vzgojevalno pot, če otrok zbolí. Največjo napako pri bolnih otrocih s tem napravimo, če jim kažemo, svoje sočutje in jih preveč pomilujemo. Res je sicer, da trpí vsaka mati in vsak oče, če je otrok bolan, navadno še več, kakor otrok sam. Kaj pa dosežemo s sočutjem in pomilovanjem? Nič drugega, kakor to, da otrok potem svoje bolečine še bolj občuti; v takih slučajih joče tudi, če nič bolečin ne trpí. Bolni otrok mora tedaj vedno vesele obraze okrog sebe viditi in tudi nekoliko več zabave mu moramo privoščiti.

Čimbolj omikan pa je človek, tembolj zna zatajevati svojo bolezen, ker ga zanima vsaka dnevna novica in pozabi na ta način na svojo bolezen. Predstavljajmo si n. pr. človeka, komur vse drugo nič mar ni, ampak skrbi le za svoj vsakdanji kruh. Če tak človek zbolí, ne misli v bolezní na ničesar drugega, kakor na svoje revno stanje in s tem si zeló pohujša svojo bolezen.

Če bolnemu otroku pripovedujemo kako lepo povest, pozabi popolnoma na svoje bolečine in zato je prav, da ga, kolikor le mogoče, zabavamo; le počitka in spanja mu ne smemo kratiti.

Zeló nespametno je bolnemu otroku z zdravnikom žugati ali strašiti ga. Zdravnikov prihod mora biti otroku prava sreča, v njega mora imeti največje zaupanje ter mu biti popolnoma udan in pokoren. Če je otrok splošno dobro vzgojen, tudi v bolezní ni preveč nadležen. Svojeglavnosti pa tudi v bolezní ne smemo prizanašati. Sevéda kaznovati ne smemo takoj bolnega otroka, ampak njegove neumne in nepotrebne želje mu moramo z veselimi zabavami izbiti iz glave, ker izkušnja nas učí, da bolni otrok vsejedno ne postane zadovoljen, čeprav ustrezemo njegovi želji. Zdravniki imajo mnogokrat prav dosti sitnosti z bolnimi otroci, ker ne morejo zvedeti iz njih, kaj jih bolí. Skrbeti moramo tedaj, da otroci razločno govoré in da znajo imenovati posamezne dele telesa. Vzgojevalni način naj se pri bolnem otroku od zdravega razločuje le v tem, da bolnega otroka ne kaznujemo za vsak prestop, ampak mu zabranjujemo z veselo zabavo, da ne dobí prilike grešiti.

Ako pa ni prav nič več upanja, da bi otrok okreval, no sevéda potemtakem ne bode nihče zameril starišem, če otroku v zadnjih urah njegovega življenja tudi vsako željo ustrezajo, da mu znabiti še jedenkrat malo veselja napravijo. Ako se pa otroku na bolje obrne in postaja od dné do dné boljši, mu pa ne smemo nič več tako pogosto streči, in polagoma ga moramo vaditi zopet na pravilno vzgojo; če se to ne zgodi, se bode otrok tako dolgo, kolikor le mogoče, delal bolnega ali vsaj bolehnega. —

(Dalje prih.)

Svitoslav i Danica.

Sicer je Svitoslav v Danici leta 1868 napel še nekaj drugih mičnih pesmic; str. 235 nahaja se poslovenjena „V petere kervave rane Kristusove“: Moj Prijatelj! Ženin duš preblagi, — Ljubim čez vse Te preserčno itd. Str. 258: